

Yıl/Year: 5, Sayı/Issue: 13, Aralık/December 2024, s. 1-15

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

Yayın Geliş Tarihi: 30-09-2024

Yayımlanma Tarihi: 31-12-2024

ISSN: 2757-6000

AKADEMİK ÇALIŞMALARDA YAPAY ZEKA KULLANIMI: İLETİŞİM BİLİMLERİ ÖZELİNDE BİR ARAŞTIRMA

Murat UZUN

Turgut Özal Üniversitesi, Lisansüstü İletişim Enstitüsü, İletişim ABD Yüksek Lisans

Programı, murat@bilhos.com

ORCID: 0000-0002-3950-739X

ÖZET

Sadece profesyonellerin tecimsel anlamda kullanabildiği yapay zeka teknolojisinin bir sohbet robotu formunda tüm kullanıcılara hitap eder hale gelmesi teknolojinin gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. İnternet mecrasındaki verileri yapay sinir ağlarıyla tıpkı bir insan gibi yorumlayarak akılcı cevaplar veren yapay zeka uygulamaları bilginin kapılarını herkese aralamıştır. Özgün, akılcı ve doğruya en yakın bilginin herkesin ulaşabileceği kadar basit ve görece masrafsız olması her ne kadar yüzeysel olarak olumlanacak bir durum olarak görünse de bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Yapay zekanın sihirli dünyası insanları hiç fikir sahibi olmadıkları alanlarda dahi eşsiz bilgilerle donatırken, bir takım meslek gruplarını da yakın gelecekte yok olma tehdidiyle baş başa bırakmıştır. Yapay zekanın özellikle de metin üretimi konusundaki başarısı ortaya konulması haftalar bazen aylar süren makale, tez gibi bilimsel çalışmaların yapay zekaya hazırlatılabileceği fikrini de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla yapay zekayı bilimsel çıktılar verme noktasında sınamanın, yapay zekanın bir bilim insanı gibi davranma kabiliyetinin gözlemlenmesinin bilimsel açıdan önemli bir gereklilik olduğu düşünölmüştür.

Sosyal bilimler değişken yapısı gereği bilimsel bir çalışma üretmek adına görece en zor alanlardan biridir. Yapay zekayı bu zorlu alanda sınamanın isabetli bir tercih olacağı açıktır. Fazlaca alt dalların bulunduğu sosyal bilimler alanı, bu çalışmada iletişim bilimleri ile sınırlandırılmıştır. Betimsel analiz yöntemiyle ortaya konulan çalışma kapsamında yapay zekaya iletişim bilimleri alanında bilimsel içerik üretmesi prompt edilmiş, çıktıları bilimsel perspektifle analiz edilerek çalışmanın varsayımı sınanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yapay Zeka, Bilimsel Araştırma, İletişim Bilimleri, Sosyal Bilimlerde Yapay Zeka

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ACADEMIC STUDIES: A RESEARCH SPECIFIC TO COMMUNICATION SCIENCES

ABSTRACT

The fact that artificial intelligence technology, which can only be used commercially by professionals, has become available to all users in the form of a chatbot has been an important turning point in the development of technology. Artificial intelligence applications that interpret data on the internet with artificial neural networks just like a human being and provide rational answers have opened the doors of knowledge to everyone. Although it may seem superficially positive that original, rational and closest to the truth information is so simple and relatively inexpensive that everyone can access it, it has also brought some problems with it.

While the magical world of artificial intelligence equips people with unique information even in areas they have no idea about, it has also left some professional groups face to face with the threat of extinction in the near future. The success of artificial intelligence, especially in text production, has brought with it the idea that scientific studies such as articles and theses, which take weeks and sometimes months to produce, can be prepared by artificial intelligence. Therefore, it has been thought that testing artificial intelligence in terms of producing scientific outputs and observing the ability of artificial intelligence to act like a scientist is an important scientific necessity.

Social sciences are one of the most difficult fields to produce a scientific study due to their variable nature. It is clear that testing artificial intelligence in this difficult field would be an accurate choice. The field of social sciences, which has many sub-branches, is limited to communication sciences in this study. Within the scope of the study presented with the descriptive analysis method, artificial intelligence was prompted to produce scientific content in the field of communication sciences, and the assumption of the study was tested by analyzing its outputs with a scientific perspective.

Keywords: Artificial Intelligence, Communication Sciences, Artificial Intelligence in Social Sciences, Scientific Research

GİRİŞ

Bilimsel bir makaleyi bir gazete makalesinden ayıran en önemli ölçütün yöntem ve doğrulanabilirlik yanlılanabilirlik olduğunu ifade etmek gerekir. Nitekim bilimsel bir çalışma yöntemle elde edilen bilgilerin doğrulanabilir, yanlılanabilir sonuçlarıyla ortaya çıkar. Dolayısıyla yöntem ve nesnellik bilimsel çalışmaların temelini oluşturan iki ana unsur olarak bilinmektedir. Her ne kadar mantıklı, tutarlı ve özgün olsa da ortaya konulan çalışmanın vardığı sonuçlar literatürde karşılık bulabilecek bir temele dayanmıyorsa bilimsel yönü yine tartışmalı olacaktır. Bunun yanı sıra bilimsel çalışmalar sadece içerik yönüyle şekilsel olarak da katı kural ve gerekliliklere sahiptir. Anlaşılabacağı üzere bilimsel bir çalışmayı meydana getirmek birbirleriyle bağlantısı olan gereklilikleri sağlamakla mümkün olmaktadır.

Bilgisayar becerilerinin sadece hesaplamakla sınırlı olmadığı, aynı zamanda düşünebileceği, düşünce üretebileceği felsefesinden hareketle 2020'li yıllarda daha somut bir hale bürünen yapay zeka teknolojisi (AI), insanlığın seyrini değiştiren önemli bir kilometre taşı olarak yorumlanmaktadır. Makine öğrenimi tekniği ile milyarca veriyi sentezlemek üzere değerlendirmeye alan, verilen prompt (komut) ile insan zekasını taklit ederek özgün fikrinsel üretimler yapan yapay zeka teknolojisi gücünü ve becerilerini günbegün artırmaktadır. Yapay zekanın semptomlar üzerinden değerlendirme yaparak bir doktordan daha hızlı ve doğru bir şekilde hastalık tanısı koyduğu bilgisi kayıtlara

geçmiştir. Ortaya konulan bu çalışmanın hazırlanma evresinde, çok büyük emek ve tecrübe gerektiren yazılım teknolojileri bağlamında kusursuz çalışan kod ve komutlar yazdığı bizzat araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Halihazırda doktorluk, yazılımcılık gibi zor ve kapsamlı eğitimler gerektiren mesleklerin dahi yerini alabileceği yaklaşımları dillendirilirken yapay zekanın bilim insanlarının yerini alıp alamayacağı konusunun araştırılması literatürdeki boşluğu doldurmak adına önemli bir gerekliliktir.

Amaç ve Yöntem

İnsan zekasını taklit ederek çarpıcı sonuçlar veren yapay zekâ (AI) teknolojisi, insanlığın önemli kilometre taşlarından biri olarak yorumlanmaktadır. Kullanıcılardan aldığı geri bildirimler ve üreticilerinin yaptığı sürekli güncellemeler ile "makine öğrenimi" (Zhou, 2022, 4) adı verilen gelişimini hızla sürdüren yapay zekâ teknolojisinin becerilerini ne ölçüde genişleteceğini öngörebilmenin zor olduğu ifade edilmektedir. Fütürist mantalitedeki teknoloji düşünürleri yapay zekânın insan hayatını kolaylaştırması, spesifik bilgiye daha hızlı ve kolay erişilmesi gibi pragmatik faydalardan çok getireceği risk ve tehlikeler üzerinde teoriler sunmaktadır (Başkaya & Karacan, 2022, 482). Bunların başında ise insan zekası ile rekabet edecek kadar hassas ölçekte çıktılar vermekte olan yapay zeka teknolojisinin pek çok mesleği ve meslek sahibini işsiz bırakacağı teorisi en çok tartışılan başlıklar arasında yer almaktadır (Aksakal & Ülgen, 2021, 839). Öyle ki yapay zekânın semptomlar prompt edildiğinde tıpkı bir doktor gibi kusursuz teşhis koyabildiği (Akalin & Veranyurt, 2021, 238), bir yazılımcı gibi kod ve komutlar yazdığı, bir içerik editörü gibi haber, blog yazıları hazırladığı yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bulgulardır (Xie, 2018, 1). Yapay zekânın pek çok kalifiye meslek mensubunu işsiz bırakabileceği tartışılırken (Sheikhi, 2022, 104) bilimin ve bilim insanının bu teknolojiden müspet, menfi ne ölçüde etkileneceğinin yine bilim bir perspektifle araştırılmasında bilimsel bir fayda ve gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Yapay zeka teknolojisi pek çok bilim dalının yakından ilgilendiği güncel bir alandır. İletişim bilimleri de sosyal bilimler tarafında yapay zeka ile yakından ilgilenen alanlardan birisidir. İletişim bilimleri ve alt dalları olan halkla ilişkiler, gazetecilik ve radyo, televizyon sinema dallarında yapay zeka ile ilgili toplam 7 yüksek lisans tezi ve 1 doktora tezi kaleme alınmıştır (Yıldız, 2021, 614). Yapay zekanın iletişim mesleklerine ve dolayısıyla iletişim bilimleri literatürüne ciddi etkilerinin olacağı kaynaklarda ifade olunmaktadır (Kavut, 2022, 96).

Ortaya koyduğumuz bu çalışmada yapay zekâya iletişim bilimleri alanında promptlar girilerek bilimsel bir makale parçası oluşturması istenmiştir. Çıktılar karşılaştırmalı betimsel analiz (Ültay et al., 2021, 190-199) yöntemiyle incelenerek varsayımlar sınanmıştır. Ortaya koyduğumuz çalışma 2024 yılı yapay zekâ teknolojisinin mevcut haliyle bilimsel bir çalışma üretme yetisini ölçerek yapay zekâ ve bilim ilişkisinin bugünü ve geleceği hakkında bilimsel çıkarımlar yaparak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurarak yapılacak yeni çalışmalara veri sunmayı gaye edinmektedir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bilimsel çalışmaların önemli unsurlarından biri de ele alacağı konuyu bilimsel bir metot ve sınıflandırma gözeterek sınırlandırmasıdır (Türkmen, 2015, 11). Yapay zekâ ve bilim çok geniş çaplı iki kavram olup bütünüyle inceleyip rasyonel çıkarımlar mümkün değildir.

Yapay zekâ uzunca bir geçmişe sahip geniş kapsamlı bir alan ve de teknolojidir. Bilgi teknolojileri alanında faaliyet gösteren büyük ölçekli uluslararası şirketler iş modellerine göre private düzeyde çeşitli yapay zekâ motorları kullanmıştır. OPENAI firmasının son kullanıcıya hitap eden ve *prompt yaz - cevap al* modeline dayanan yapay zekâ uygulamaları ortaya koyduğumuz bu çalışmada sınamak için uygun görülmüştür.

- OPENAI Chat Gpt (Gpt 3.5- GPT4)
- Google Bard (2024 mevcut sürüm)

Yapay zekâ alanında sınanacak mecralar olarak seçilmiştir. Arama sorgularında her ne kadar yüzlerce, belki de binlerce sonuç çıksa da pek çoğu API adı verilen kanal vasıtasıyla verileri yine bu iki ana kaynaktan çekmektedir. Dolayısıyla hepsini birden çalışmaya dahil etmek sınırlılık ilkesine aykırı olacağı gibi aynı verileri tekrarlayacağı için mantıklı ve rasyonel de olmayacaktır. Öte yandan bu iki ana hizmetin public, diğer bir ifadeyle herkesin erişimine açık, incelenebilir ve analiz edilebilir olması da çalışmaya dahil edilmesinin bir diğer önemli sebebidir. Çalışmada elde edilen bulguların şeffaf bir şekilde yine bu mecralardan sınanabilecek olmasında bilimsel açıdan fayda görülmektedir.

Varsayımlar

Akademik bir makale bir veya daha fazla araştırmacı tarafından en iyi ihtimalle bir ay zaman alan, bazı durumlarda dergi hakemlerinin düzeltme talepleri ve diğer öngörülemeyen hususlarla ayları bulabilen bir süreç sonunda vücut bulabilmektedir (Al & Şencan, 2016, 454). Makale konusunun belirlenmesi, yöntemin tayin edilmesi, araştırma probleminin tespiti, kapsam ve sınırlılıkların ortaya konulması henüz başlangıç aşamasında uzun süre ve emek isteyen adımlardır. İnsan zekasıyla rekabet edecek kadar kusursuz sonuçlar verebilen yapay zekâ teknolojisinin her yönüyle yeterli ve kabul görebilir bir akademik çalışma yapıp yapamayacağı hususunun da yine bilimsel bir araştırmayla ortaya konulabileceği açıktır. Ortaya koyduğumuz bu çalışma ile yapay zekânın iletişim alanında bilimsel bir çalışma üretip üretemeyeceği konusuyla ilgili olarak birtakım varsayımların sınanmasının elzem olduğu görülmektedir.

V1: Yapay zekâ iletişim bilimi alanında kusursuz bir çalışma konusu bulamaz. Çıktıların mutlaka düzenlenmesi gerekir.

Yapay zekânın "Konu başlığı bul" gibi kısa, açık promptlara çarpıcı, özgün ve doğru cevaplar verdiği gözlemlenmektedir. Fakat bilimsel bir çalışma konusu her ne kadar akademik perspektife uygun, birebir eşleşmeye uğramayacak kadar özgün olsa da minval çalışmaları içermeyecek düzeyde de bakir olması beklenmektedir. Yapay zekâ her ne kadar özgün bir çalışma başlığı üretse de konunun daha önce farklı araştırmacılar tarafından çalışılmamış olması beklenmektedir. Birebir aynı konuda çalışmalar üretmek noktasında her ne kadar bir mani olmasa da bilimsel fayda yapılmış tekrarı değil, literatürdeki boşluğu dolduracak yeni çalışmalara ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla birinci varsayımımızda yapay zekânın üreteceği çalışma başlığının kısmen yeterli olsa da manuel bir düzenleme gerektireceği varsayılmaktadır.

V2: Yapay zekâ her ne kadar özgün bir çıktı verse de iletişim bilimiyle alakalı eksiksiz bir "özet" (abstract) oluşturamaz.

İlk varsayımında ifade ettiğimiz hususların yerine getirilememesi, yeterli ve eksiksiz bir abstract oluşturulmasına da engeldir. Akademik makalenin özet bölümünde çalışmanın meydana geliş süreci, yöntemin nasıl uygulandığı gibi hususlara değinilmelidir. Bu noktada yapay zekâyâ kendi türettiği bir makale konusuna özet oluşturmasını isteyip çıktıların gözlemleyeceğiz.

V3: Yapay zekâ özetten sonuca kadar eksiksiz bir akademik makale üretmez, atıf yapamaz, kaynakça oluşturamaz.

İlk iki varsayımımızda belirttiğimiz hususların yanı sıra yapay zekâ araçlarında token (jeton) kavramı söz konusudur. Yapay zekâ ürettiği her karakter için bir jeton harcar ve jetonlar (token) sınırlıdır. Yapay zekâ hizmet sağlayıcıları bir defada harcanabilecek jeton miktarını suistimal, sunucu yükü önleme gibi kistasları göz önünde bulundurarak sınırlandırmaktadır. İletişim bilimleri alanında kaleme alınacak bir makalenin asgari 20 bin (boşluklu) karakter olacağı düşünüldüğünde yapay zekâ tüm süreçleri kusursuz olarak tamamlasa dahi jetonlar yetmeyecek veya sistem jetonları ekonomik kullanmak için makaleyi kısa tutacak ve eksiklikler meydana gelecektir.

Gözlem ve Değerlendirme

Bu aşamada üç farklı yapay zeka robotu makale başlığı üretme, özet oluşturma ve tam makale yazımı hususunda sınanmıştır. Çıktılar tablo ile gösterilip, nitelikleri itibarıyla irdelenerek tartışılmıştır

Yapay Zekâ ile Başlık Üretme

İlk aşamada yapay zekadan iletişim bilimleri alanıyla alakalı bir konu başlığı bulması istenmiştir.

Tablo 1: Yapay Zekânın Akademik Makale Başlığı Üretme Becerisinin Sınanması

Yapay Zekâ Aracı	Prompt (İstek)	Sonuç
OpenAI Chat GPT-3.5	İletişim bilimleri ile ilgili akademik bir makale başlığı oluşturur musun?	"Medya ve Sosyal İletişim Araçlarının Toplumsal Katılım Üzerindeki Etkileri: Dijital Medyanın Rolü"
OpenAI Chat GPT-4	İletişim bilimleri ile ilgili akademik bir makale başlığı oluşturur musun?	"Çok Kanallı Dijital Ortamlarda İletişim Stratejileri: İçerik Oluşturucuların Etkileşim ve Erişilebilirlik Üzerine Etkileri"
Google Bard		*

* Google Bard birden fazla, kapsamlı bir cevap sunmuştur. Ürettiği başlıkları farklı tarzlarda sınıflandırarak açıklamıştır.

Google Bard Genel:

- İletişim Bilimlerinde Yeni Ufuklar: Dijitalleşmenin Etkisi ve Gelecek Öngörülleri
- İletişimin Evrimi: Tarihsel Bir Bakış Açısıyla Medya ve Teknolojinin Rolü
- Kültürel Değişim ve İletişim: Farklı Toplumlarda Anlam Oluşturma Süreçleri
- İletişim ve Güç: Medya, Politika ve Toplum Üzerindeki Etkisi

Google Bard Araştırmaya Dayalı:

- Sosyal Medya Kullanımının Kişilerarası İlişkilere Etkisi: Bir Anket Çalışması
- Dijital Haber Tüketiminin Politik Katılım Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği
- Reklamların Tüketici Davranışlarını Etkileme Stratejileri: Bir İçerik Analizi
- Sinema Filmlerinde Cinsiyet Temsilleri: Feminist Bir Bakış Açısıyla İnceleme

Google Bard Tartışmalı:

- Sosyal Medya: Dijital Bir Demokrasi mi Yoksa Nefret Söylemi Platformu mu?
- Yapay Zeka ve İletişimin Geleceği: Etik Sorunlar ve Potansiyel Riskler
- Dezenformasyon ve Propaganda: İletişim Bilimlerinin Rolü ve Sorumlulukları
- Sınır Ötesi İletişim ve Kültürel Kimlik: Globalleşmenin Etkileri

Google Bard Yaratıcı:

- Sözcüklerin Gücü: İletişim Bilimlerinin Gizemli Dünyası
- Görüntünün Dili: Medya ve İletişimde Görsel İletişimin Önemi
- Sessizliğin Anlamı: İletişimde Söylenmeyenlerin Gücü
- Bağlantılı Dünyada İletişim: Dijitalleşmenin yarattığı Fırsatlar ve Zorluklar

Google Bard Daha Özel:

- Televizyon Haber Programlarında Siyasi Dil Kullanımı: Bir İnceleme
- Sosyal Medya Influencer'larının Pazarlama Üzerindeki Etkisi: Bir Vaka Çalışması
- Çevrimiçi Oyunlarda İletişim: Sanal Ortamlarda Kimlik Oluşturma
- Dil Öğreniminde İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: Etkili Yöntemler ve Uygulamalar

Prompt üzerinde böyle istekte bulunmasak da Google Bard bir dizi önerilerde de bulunmuştur. Bunlar şu şekildedir.

- Başlık kısa ve öz olmalı, makalenin konusunu açıkça yansıtmalıdır.
- Anahtar kelimeler içermeli, araştırmacıların makaleyi kolayca bulmalarını sağlamalıdır.
- İlgi çekici ve merak uyandırıcı olmalı, okuyucuları makaleyi okumaya teşvik etmelidir.
- Akademik formata uygun olmalı, gereksiz kelimelerden ve jargondan kaçınılmalıdır.

"Akademik dergilerin makale başlıklarına bakabilirsiniz. İletişim bilimleri ile ilgili kitapların ve makalelerin başlıklarını inceleyebilirsiniz. Online başlık oluşturma araçlarını kullanabilirsiniz."

Yapay Zekâ ile Makale Özeti Oluşturma

Bu aşamada yapay zekâya, kendi oluşturduğu başlıkla ilgili özet oluşturmasını istenmiştir.

OpenAI Chatgpt 3.5

Prompt:

"Medya ve Sosyal İletişim Araçlarının Toplumsal Katılım Üzerindeki Etkileri: Dijital Medyanın Rolü" başlığındaki akademik makale için bir özet oluşturur musun?

Cevap:

Bu makale, medya ve sosyal iletişim araçlarının toplumsal katılım üzerindeki etkilerini inceleyerek, dijital medyanın bu süreçte oynadığı kritik rolü ele almaktadır. Çalışma, geleneksel medya ile dijital medya arasındaki farkları ve dijital medyanın toplumsal katılım üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz ederek, bu alandaki araştırmalara yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Makale, dijital medyanın bireylerin siyasi, sosyal ve kültürel konularda daha aktif ve bilinçli bir şekilde katılım göstermelerine olanak tanıdığını vurgulamaktadır. Sosyal medya platformlarının, haber alma, tartışma ve bilgi paylaşımı gibi faaliyetler üzerindeki etkileri incelenirken, aynı zamanda bu platformların toplumsal katılımı artırmada nasıl bir araç olarak kullanıldığına dair örnekler sunulmaktadır.

Ayrıca, dijital medyanın dezavantajlarını da ele alarak, bilgi kirliliği, yanlış bilgi yayılması ve dijital eşitsizlik gibi sorunların nasıl üstesinden gelenebileceği konularına da odaklanılmıştır. Makale, dijital medyanın toplumsal katılımı artırmadaki potansiyelini değerlendirmekte ve gelecekteki araştırmalar ve politika oluşturma süreçlerine katkıda bulunmak amacıyla öneriler sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu makale, medya ve iletişim araçlarının toplumsal katılım üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik bir önemli kaynak sunmaktadır ve dijital medyanın bu süreçteki kilit rolünü vurgulayarak, bilgiye daha açık, katılımcı ve bilinçli bir toplum oluşturma potansiyelini ele almaktadır.

OpenAI Chat GPT 4

Prompt: "Medya ve Sosyal İletişim Araçlarının Toplumsal Katılım Üzerindeki Etkileri: Dijital Medyanın Rolü" başlığındaki akademik makale için bir özet oluşturur musun?

Cevap:

Bu çalışma, medya ve sosyal iletişim araçlarının, özellikle dijital medyanın, toplumsal katılım üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma, geleneksel medya (gazete, radyo, televizyon) ve dijital medya platformlarının (sosyal medya, bloglar, çevrimiçi forumlar) toplumsal olaylar, siyasi süreçler ve sivil katılım üzerinde nasıl farklı roller üstlendiğini karşılaştırmalı olarak ele alır.

Çalışma, dijital medyanın toplumsal katılımı artırdığını ve bireylerin bilgiye erişimini kolaylaştırdığını göstermektedir. Dijital platformlar, kullanıcıların bilgi alışverişi yapmalarını, fikirlerini ifade etmelerini ve topluluklar oluşturmalarını sağlayarak sivil katılımı teşvik eder. Ancak, bu platformların aynı zamanda yanıltıcı bilgilerin yayılmasına ve kutuplaşmaya yol açabileceği de vurgulanmaktadır.

Araştırma, dijital medyanın toplumsal katılım üzerindeki etkisinin, kullanıcının medyayı kullanma biçimine, karşılaştığı içeriğin türüne ve bireysel özelliklerine (yaş, eğitim düzeyi, siyasi eğilimler gibi) bağlı olduğunu belirtir. Dijital medyanın olumlu etkilerinin yanı sıra, bireylerin ve toplumların karşı karşıya kaldığı zorluklar ve riskler de tartışılmaktadır. Bunlar arasında gizlilik endişeleri, bilgi kirliliği, nefret söylemi ve sosyal ayrımcılık bulunur.

Sonuç olarak, çalışma, dijital medyanın toplumsal katılımı şekillendirmede önemli bir araç olduğunu, ancak bu aracın getirdiği sorumlulukların ve potansiyel risklerin de farkında olunması gerektiğini vurgular. Dijital medyanın toplum üzerindeki etkilerini anlamak ve yönetmek için çok yönlü bir yaklaşım ve çeşitli paydaşların (politika yapıcılar, medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları) iş birliği gerektiği sonucuna varır.

Bu özet, genel bir çerçeve sunar ve makalenin ana hatlarını özetler. Ancak, daha ayrıntılı bilgi ve özel bulgular için makalenin tam metnine başvurmanız önemlidir.

Google Bard

Prompt: "Kültürel Değişim ve İletişim: Farklı Toplumlarda Anlam Oluşturma Süreçleri" başlığındaki akademik makale için bir özet oluşturur musun?

Cevap:

Kültürel Değişim ve İletişim: Farklı Toplumlarda Anlam Oluşturma Süreçleri

Özet:

Bu makale, kültürel değişim ve iletişim arasındaki karmaşık ilişkiyi incelemektedir. Farklı toplumlarda anlam oluşturma süreçlerini keşfederken, dil, semboller, ritüeller ve diğer iletişim biçimlerinin rolünü araştırmaktadır. Makale, kültürün statik bir varlık olmadığını, aksine sürekli değişim halinde olduğunu savunmaktadır. Bu değişim, teknolojik gelişmeler, göç, küreselleşme ve diğer faktörler tarafından yönlendirilmektedir.

Makalede ele alınan bazı önemli noktalar şunlardır:

Kültürel değişimin farklı toplumlarda farklı şekillerde nasıl gerçekleştiği.

Dilin ve diğer iletişim biçimlerinin kültürel değişimdeki rolü.

Anlam oluşturma süreçlerinin farklı toplumlarda nasıl farklılaştığı.

Kültürel değişimin iletişim kurma şeklimizi nasıl etkilediği.

İletişimcilerin ve dilbilimcilerin kültürel değişimin karmaşıklığını anlamadaki rolü.

Makale, aşağıdakiler gibi çeşitli araştırma sorularına cevap vermektedir:

Farklı toplumlarda anlam nasıl oluşur?

Kültürel değişim, anlam oluşturma süreçlerini nasıl etkiler?

İletişim, kültürel değişimin nasıl bir aracıdır?

Farklı kültürlerden insanlar arasındaki iletişimi nasıl geliştirebiliriz?

Makale, iletişim bilimleri, dilbilim, antropoloji ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerden araştırmacılara hitap etmektedir. Kültürel değişim ve iletişim arasındaki ilişkiye dair kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel değişim, iletişim, anlam oluşturma, dil, sembol, ritüel, farklı toplumlar

Yapay Zekâ ile Tam Makale Oluşturma

Bu aşamada yapay zekâyâ ürettiği konuyla ilgili tam bir makale yazması istenmiştir.

OpenAI Chat GPT-3.5: Bu model sadece bir özet yazmış, kalan kısımlar başlık olarak bırakılmıştır. Prompt bir makale yazmak yerine makalenin yazım süreci hakkında

tavsiyelerde bulunan ve kolaylık olması açısından alt başlıkları oluşturan bir cevap döndürmüştür.

OpenAI Chat GPT-4: Bu model de öncülü 3.5 sürümü gibi tam bir makale yazmayarak tavsiyelerde bulunmuştur. 3.5'den farklı olarak şu şerhi de düşmüştür.

"Aşağıda, bir akademik makalenin temel yapı taşlarını içeren bir örnek yer almaktadır. Lütfen unutmayın ki bu, bir makalenin sadece özetidir ve gerçek bir araştırma veya veri analizi içermez".

Google Bard: Prompta diğer modeller gibi olumlu yanıt verse de özet mahiyetinde kısa bir içerik hazırlamıştır. Atıf yapamasa da 3 kaynak barındıran eksik bir kaynakla oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Yapay Zekanın Akademik Çalışmalarda Kullanımının Doğuracağı Muhtemel Sorunlar ve Öneriler

İntihal, para ile bir başkasına hazırlatma gibi etik dışı yöntemlerin akademide ciddi bir sorun meydana getirdiği açıktır. Turnitin gibi yazılımların geniş veritabanlarıyla hazırlanan bir akademik çalışmanın (tez veya makale) intihal (benzerlik) içerip içermediğini tespiti hızlı ve kolaydır (Toprak, 2017, 4). Yapay zeka araçları genel itibarıyla her sorguya özgün yanıtlar üretmektedir. Dolayısıyla bu araçlarla üretilen metinlerin Turnitin incelemesini geçebilmesi mümkün olabilir. Fakat göz ardı etmemek gerekir ki yapay zeka araçları geliştirme aşamasını günbegün sürdüren ve sürekli güncellenen yapıdadır. Dolayısıyla bu geçiş süreçlerinde çoğu zaman tutarsız cevaplar ve çıktılar üretebilmektedir. Öte yandan yapay zeka araçlarının "temperature" dengeleri çok hassas ve hataya açıktır (Davis, Bulck, Durieux, & Lindvall, 2024, 4). Yapay zeka araçları bir taraftan kendini özgün olmaya zorlarken diğer taraftan da gerçeklik ve anlam dengesini korumak zorundadır. Araştırmamız esnasında "Nasılsın?" şeklindeki sohbetvari komutu yüksek ve düşük temperature altında sınadık. Normal değerlerde "Size nasıl yardımcı olabilirim?" diye yanıt döndürürken değerler yükseltildiğinde "*Merhaba benim adım Ahmet ...*" diye söze başlayarak hayali bir kişilik oluşturarak cevap verdiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla yapay zeka her ne kadar özgün çıktılar üreterek Turnitin aşamasını geçebilse dahi var olmayan olgu veya kaynaklara atıfta bulunan safsata içerikler üretmesi muhtemeldir. Ve bu durum tespit edilebilir, gözlemlenebilir bir yapıdadır. Öte yandan üslup, konuyu ele alış tarzı, tutarlılık, kaynakça incelemesi gibi biz dizi yollar takip edilerek sunulan makale veya tez çalışmasında yapay zeka etkisinin olup olmadığı tespit edilebilir. Bunun yanı sıra tıpkı Turnitin gibi çevrimiçi bir araç geliştirilmesi mümkündür. İlerleyen zamanlarda akademik kuruluşların tez ve makale çalışmalarındaki yapay zeka etkisini, katkısını gözlemek için özel personel istihdam etmesi de ihtimaller arasında sayılabilir.

Tartışma ve Sonuç

Son kullanıcının soru sorup cevap alabileceği kadar basitleşen ve herkesin erişebileceği hale gelen AI (yapay zekâ) teknolojisinin ürettiği çözümler insanoğlunun geçmişten bugüne değin devam edegelen makineleşme sürecinin bu yüzyıldaki önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Modern dünyanın ikinci bir sanayi devrimi olarak da nitelenmek yanlış olmaz. Bugüne değin hep bir şeyleri depolamak, saklamak ve istenildiğinde sunmak üzere işleyen teknolojinin artık insan gibi düşünerek insana yardımcı olduğu yapay zekâ merhalesine erişmesinin dünya üzerinde pek çok şeyi değiştirip dönüştüreceği açıktır. Bu noktada yapılan tartışmalar ve dile getirilen fütüristik yaklaşımlar arasında en çok dillendirilen yapay zekânın beyaz yaka dediğimiz meslek grubunun yerini alacağı, diğer bir ifadeyle yapay zekânın güncel ve gelecekteki versiyonlarının pek çok kişiyi işsiz bırakacağı görüşüdür (Börü & Bekmezci, 2023,1). Robotların kas gücüne dayalı pek çok işi ve dolayısıyla insan iş gücünü minimize etmesine paralel olarak yapay zekânın da düşünsel alanda hizmet sektöründe insana olan ihtiyacı azaltacağı düşünülmektedir.

Mevcut yasal düzenlemeler ve yürürlükteki eğitim sistemi gereği toplam 12 yıl ilk ve orta öğretim, 4 yıl lisans eğitimi, 2 yıl yüksek lisans eğitimi, 4 yıl doktora eğitimi olmak üzere bir bilim insanının yetişmesi en iyi ihtimalle 22 yıl zaman almaktadır. Bir akademik çalışma meydana getirmek için literatür taraması, yapılmış çalışmaların okunması incelenmesi, yöntembilim araştırması ve çalışması, yazım ve düzeltme çalışmaları gibi en iyi ihtimalle haftalar ve aylar süren bir süreci kapsamaktadır. Çevrimiçi bir uygulamanın tek dokunuşla çeyrek asrı bulan bir süreci saniyelere indirgeyebileceği düşüncesi bilimsel açıdan önemli bir kırılma noktasıdır. Yapay zekânın doktorluk, yazılımcılık gibi ileri eğitim gerektiren mesleklerde dahi çözüm ürettiği, bilim insanlarının dahi yerini alabileceği, bilimsel çalışma yapabileceği hususu her ne kadar öznel, subjektif pencerede tartışılabilir de bu durumun bilimsel bir perspektifle incelenmesi ve gözlemlenmesi gereklidir. Mevcut bilim dünyası intihal sorunları, kırtasiyelerden alınan tezlerle elde edilen liyakatsiz ünvanlar gibi devasa etik sorunlarla uğraşırken bir çevrimiçi uygulamanın kusursuz bir şekilde bilimsel çalışma üreteceği hususunun doğrulanıp yanlışlanması yine bilimsel bir perspektifle mümkün olabilir. İletişim bilimleri özelinde yaptığımız araştırma ile farklı model ve mimarideki yapay zekâ araçlarından çıktılar istenmiş ve sonuçlar nezdinde varsayımlar sınanmıştır.

Akademik Makale Başlığı Üretmede Yapay Zekâ Becerisi: OpenAI sürümleri her ne kadar düzenlenmesi gerekecek türde çıktılar verse de bunlar minimal seviyededir. Google Bard'ın çok daha çeşitli ve başarılı örnekler sunduğu gözlemlenmiştir. Yapay zekâ araçlarının ürettiği makale başlıklarının pek çoğunun literatüre katkı sağlayacak özgün yapıda olduğu söylenebilir. Dolayısıyla ele aldığımız bu çalışmadaki birinci varsayım doğrulanamamıştır. Yapay zekâ herkesin yazabileceği bir kaç basit prompt (komut) ile bilimsel geçerliliği ve gerekliliği olan makale başlıkları üretebilecek durumdadır. Bu durumun özellikle lisansüstü eğitimde öğrencilere ikincil bir sanal danışman rolü

üstlenecek bir yardımcının oluşmasına sebebiyet vereceği ve bunun da lisansüstü eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 2: Yapay zekanın akademik makale başlığı üretme becerisinin değerlendirilmesi

Yapay Zekâ Modeli	Çıktı Değerlendirmesi		
	Yeterli	Orta	Yetersiz
OpenAI Chat GPT-3.5		X	
OpenAI Chat GPT-4	X		
Google Bard	X		

Akademik Makale Özeti Üretmede Yapay Zeka Becerisi: Özet, diğer bir ifadeyle *abstract* akademik bir makalenin önem arz eden bileşenlerinden biridir, ve de ilkidir. Yeterli uzunlukta olması, çalışmanın meydana geliş süreçleri ve uygulanan yöntemden bahsetmesi gibi bir dizi hususları içinde barındırması gerekmektedir. Bunun yanı sıra çalışmanın akademik dizinlerde o alanla ilgili araştırma yapan bilim insanları için bulunabilir olması açısından anahtar kelime (*keyword*) barındırır. Ortaya koyduğumuz bu çalışmada bir önceki aşama olan makale başlığı üretmede aldığımız çıktıları kullanarak yapay zekâdan başlıkla ilgili akademik bir makalenin özet kısmını tamamlamasını istedik. Makale özetinin çalışma bittikten sonra en son aşamada kaleme alındığı hususu gözardı edilmemelidir. Bu noktada bitmiş bir makale olmadığından yapay zekânın yeterli bir özet çıkarabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla incelememizi bu hususları göz önünde bulundurarak üretilen çıktının biçimsel uygunluk ve bilimsel perspektif bağlamında tutarlılığı sınanmıştır.

Elde ettiğimiz çıktılarda üretilen özet metinlerinin bilimsellikten uzak bir üslup ve yaklaşımla oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca iki model anahtar kelime de üretmemiştir. Hazırlanan özet metinlerin genel itibariyle kısa ve dolgu cümleler olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızdaki ikinci varsayımın doğruluğu elde edilen çıktılar nezdinde doğrulanmıştır.

Tablo 3: Yapay zekânın akademik makale özeti çıkarma becerisinin değerlendirilmesi

Yapay Zekâ Modeli	Çıktı Değerlendirmesi		
	Yeterli	Orta	Yetersiz
OpenAI Chat GPT-3.5			X
OpenAI Chat GPT-4			X
Google Bard		X	

* Google Bard dışındaki modeller anahtar kelime üretmemiştir.

Tam Akademik Makale Üretmede Yapay Zekâ Becerileri: Çalışmamızın ilk aşamasında elde ettiğimiz makale konularıyla ilgili yapay zekâ araçlarına eksiksiz bir akademik makale üretmesi prompt edilmiş ve çıktılar gözlemlenmiştir. Tüm yapay zekâ modelleri bu promptun yerine getirmenin mümkün olmadığına dair ifadeler kullanarak sadece taslak mahiyetinde çıktılar üretmiştir. Çıktılar içinde atıf ve kaynakçaya rastlanmamıştır. Google Bard atıf göstermeden kaynakça oluşturmak gibi yanlış bir yöntemi denese de başarılı olamamıştır.

Tablo 4: Yapay zekânın akademik makale üretimi becerisinin değerlendirilmesi

Yapay Zeka Modeli	Çıktı Durumu					
	Özgün Mü?	İçindekiler Tablosu ve Konu Alt Başlıklar Var mı?	Atıf ve Kaynakça İçeriyor Mu?	Genel Değerlendirme		
Yeterli				Geliştirebilir	Yetersiz	
OpenAI Chat GPT-3.5	✓	✓	X			X
OpenAI			X			X

Chat GPT-4	✓	✓				
Google Bard	✓	✓	! Var ama Yetersiz			X

Çıktılar Turnitin ortamında değerlendirilmemiştir. Fakat açık kaynaklı sorgular neticesinde birebir eşleşmeye rastlanmamıştır. Buradan hareketle yapay zekânın internet havuzundaki mevcut bir veriyi kopyalayarak sunmadığı ve dolayısıyla özgün akademik veriler ürettiği söylenebilir. Fakat intihal kavramının sadece copy-paste (*kopyala-yapıştır*) pratiğinden ibaret olmadığı, bir başka bilim insanına ait eseri Turnitin vb. yazılımların tespit etmemesi için özgünleştirilerek yeniden yazılsa da (rewrite) atıf yapılmadığı sürece intihal suçunu teşkil edeceği göz ardı edilmemelidir. Çıktılar incelendiğinde yapay zekânın atıf yapamadığı ve kaynakçayı yanlış oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Elde edilen veriler ışığında şunu söylemek gerekir ki yapay zekâ teknolojisi mevcut durumuyla iletişim bilimleri alanında tek başına bilimsel bir çalışma yapacak düzeyde değildir. İletişim bilimi alanında yetkinliği bulunmayan herhangi bir kişinin bu araçlarla hakemli bir dergide yayına kabul edilecek düzeyde bir çalışma meydana getirebilmesi mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla "**Yapay Zekâ bilim insanlarının yerini alacak**" önermesi bu çalışma kapsamında elde edilen ve değerlendirilen bulgular kapsamında iletişim bilimleri özelinde geçerli olabilecek ve de tartışılacak düzeyde bir önerme değildir. Fakat bu teknolojinin iletişim bilimleri alanında yetkin kişilerin katkı ve yönlendirmeleriyle sanal bir asistan, yardımcı görevi üstlenecek bir potansiyeli taşımaktadır. Yapay zekâ yapısı gereği ek komutlar (prompt) yardımıyla anlık olarak yeniden düşünerek komuta en uygun güncel cevaplar verebilen bir yapıdadır. İletişim bilimi uzmanlarının oluşturacağı özel promptlar, iletişim bilimi literatüründeki kaynak eserlerin PDF formatıyla yapay zekâyâ öğretilmesi bilimsel alanda yapay zekâ kullanımını önemli ölçüde iyileştirecektir. Yapay zekâ bir iletişim bilimcisinin yerini almasa da alana dair yapılacak çalışmalarda nitelikli bir yardımcı görevi görecektir ve çalışmaların üretim sürecini olumlu yönde kısıltacaktır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, B., & VERANYURT, Ü. (2021). "Sağlık Hizmetleri ve Yönetiminde Yapay Zekâ". *Acta Infologica*, 5(1), 231-240.
- AKSAKAL, N. Y., & ÜLGEN, B. (2021). "Yapay Zekâ ve Geleceğin Meslekleri". *TRT Akademi*, 6(13), 834-853.
- AL, U., & ŞENCAN, İ. (2016). "Bilimsel İletişimin Dikenli Yolları: Makalelerin Yayın Süreci Üzerine Bir Değerlendirme". *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 449-470.
- BAŞKAYA, F., & KARACAN, H. (2022). "Yapay Zekâ Tabanlı Sistemlerin Kişisel Veri Mahremiyeti Üzerine Etkisi: Sohbet Robotları Üzerine İnceleme". *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 15(4), 481-491.
- BÖRÜ, D. E., & BEKMEZCİ, M. (2023). Yapay Zeka Tarafından Yönetilmek İstiyor Muyuz ? -1. *İKÜ Gazetesi*.
- DAVIS, J., BULCK, L. V., DURIEUX, B. N., & LINDVALL, C. (2024). The Temperature Feature of ChatGPT: Modifying Creativity for Clinical Research. *JMIR Human Factors*.
- KAVUT, S. (2022). "Türkiye'de Yapay Zeka Alanında Yazılan Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi". *Examining the Theses on Artificial Intelligence in Turkey through Content Analysis* (41), s. 80-98.
- SHEİKHİ, M. (2022). "Yapay Zeka Kullanımının İş Piyasasına Etkisi". *Journal of Economics and Political Sciences*, 2(1), 102-111.
- TOPRAK, Z. (2017). "Türkiye'de Akademik Yazı: İntihal ve Özgünlük". *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 34(2), s. 1-12.
- TÜRKMEN, S. (2015). "Bilimsel Çalışma Nasıl Yapılır?" İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı.
- ÜLTAY, E., ÜLTAY, N., & AKYURT, H. (2021). "Sosyal Bilimlerde Betimsel İçerik Analizi". *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(10), 188-201.
- XIE, T. (2018). *Intelligent Software Engineering: Synergy between AI and Software Engineering*. 1.
- YILDIZ, E. (2021). "İletişim Alanındaki Yapay Zekâ Konulu Tezlerin İncelenmesi". *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(13), s. 605-618.
- ZHOU, Z. H. (2022). *Machine Learning*. (S. Liu, Çev.) Springer Nature Singapore.